

In memoriam

In memoriam

Селена Ракочевић
(26. 10. 1971, Београд – 18. 5. 2022, Београд)

Здравко Ранисављевић

Осамнаестог маја 2022. године, након кратке и тешке болести, прерано нас је напустила етномузиколог-етнокореолог др Селена Ракочевић, ванредни професор Факултета музичке уметности у Београду. Као неуморни прегалац на пољу етнокореологије, али и етномузикологије, Селена Ракочевић је, иако прекинута у пуном истраживачком напону, успела да трасира пут за стасавање потоњих генерација научника. Њене колеге, сарадници и поштоваоци без изузетка деле мишљење о њеном историјском значају у пољу хуманистике на овим просторима. Страст према традиционалном плесу, коју је неговала у теоријском и практичном интерпретирању подједнако, обележила је њену академску каријеру.

Детињство и младост је провела у Панчеву, где је завршила основну и средњу музичку школу. Основне студије етномузикологије је уписала 1990. године на Катедри за музикологију и етномузикологију Факултета музичке уметности у Београду. Дипломирала је 1995. године с просечном оценом 9,95, одбранивши дипломски рад *Музичка традиција банатских Срба околине Панчева* под менторством др Димитрија Големовића. Магистарску тезу *Вокална традиција Срба у Доњем Банату*, рађену под менторством др Димитрија Големовића, одбранила је 2001. године, а диплому доктора наука стекла је 2009. године, одбранивши дисертацију *Традиционална игра и музика за игру Срба у Банату у светлу узајамних утицаја*, под менторством др Димитрија Големовића и др Оливере Васић.

У звање асистента на предмету Етнокореологија на Катедри за музикологију и етномузикологију Факултета музичке уметности у Београду примљена је 1998. године, у којем је била до 2010. године. Од 2010. до 2016. године била је запослена у звању доцента за ужу научну област Етномузикологија (са ангажовањем у настави етнокореологије), а звање ванредног професора је стекла 2016. године. У периоду од 2011. до 2018. године обављала је функцију шефа Одсека за етномузикологију. Паралелно са запослењем на Факултету музичке уметности у Београду, од 2010. године је била ангажована у настави етнокореологије на Академији уметности у Новом Саду.

У улози гостујућег предавача предавала је на курсевима *Reading images of the Balkans* у склопу програма Студије менаџмента у култури и културне политике на Универзитету уметности у Београду (од 2005. године) и *Плесне културе света* на мастер програму Теорија уметности и медија на Универзитету уметности у Београду (у току 2019. и 2020. године). Поред наведених наставних ангажмана, одржала је низ појединачних предавања из Етнокореологије (теоријска предавања и практичне курсеве) на следећим факултетима у иностранству: Conservatorio

Superior de Música de Vigo (Шпанија, 2018. године), World Academy of Music and Dance, University of Limerick (Ирска, 2018. и 2020. године), Zhejiang Conservatory of Music (Кина, 2019. године), а на Међународној конференцији *Млада музикологија*, у организацији Музиколошког института САНУ 2020. године, одржала је пленарно предавање по позиву *Challenges of ethnomusicological and ethnochoreological research within the ever changing world. A view of a scholar from Serbia*.

Селена Ракочевић је међу првим делатницама из области етноко-реологије и етномузикологије у Србији приступила Међународном удружењу за традиционалну музику (ICTM) деведесетих година 20. века. Ангажујући се примарно у Студијској групи за етнокорееологију, касније и у Студијској групи за музику и плес у југоисточној Европи, била је кључни фактор иницијалног имплементирања теоријских концепата и методолошких поставки установљених на светском нивоу у домаћој науци. У својим зрелим истраживачким годинама етаблирала се у оквиру ICTM-а као истакнути научни делатник овог дела Европе, док је у домаћој научној заједници препозната као један од лидера. Била је члан Организационог одбора Четвртог симпозијума Студијске групе за музику и плес у југоисточној Европи одржаног у Петници, Ваљево, 2014. године.

На бази стеченог професионалног кредибилитета у иностраним научним круговима, перманентно је радила на повезивању домаће научне сцене с најистакнутијим светским ауторитетима на пољу етноко-реологије. Тако је у току 2019. године на Факултету музичке уметности у Београду организовала предавања Колина Квиглија (Универзитет у Лимерику), Андрија Нахачевског (професора емеритуса на Универзитету у Алберти, Канада) и Елзи Данин (професорке емерите на Универзитету у Лос Анђелесу), те уприличила одржавање Трећег скупа Подгрупе за анализу плесног покрета Студијске групе за етнокорееологију при ICTM-у, под називом *Вертикална пулсација, промена тежишта тела и 'свикт' анализа*, на којем је учествовало 12 истраживача из 7 земаља света, укључујући Јаноша Фугедија (Мађарска академија наука и уметности) и Егила Баку (професора емеритуса Универзитета у Трондхјаму, Норвешка). На њену иницијативу, Факултет музичке уметности 2020. године био је домаћин првог виртуелног међународног научног скупа *Ethnochoreology in a Time of Social and Physical Distance* наведене Студијске групе за етнокорееологију при ICTM-у, на којем је учествовало 94 истраживача из 34 земље.

Посебан оригинални допринос Селене Ракочевић развоју етнокорееологије као академске научне дисциплине у Србији обухвата: 1. увођење појма *традиционални плес*, који је заменио пређашњи концепт *народна игра*; 2. увођење појма *ритуални плес*, који је заменио пређа-

шњи концепт *обредна игра*; 3. концептуализовање методе структуралне анализе плеса и утврђивање аналогних кинетичких и музичких параметара; 4. редиговање система Лабанотације у етнокорееолошком образовању на академском нивоу, у складу са актуелним достигнућима у пољу записивања кинетичке компоненте плеса у свету; 5. увођење дескриптивне транскрипције кинетичке компоненте плеса у домаћу научну праксу; 6. увођење записивања целовитог плесног извођења, које је заменило дотадашњи начин бележења искључиво инваријантних образаца; 7. развијање посебног система записивања хоризонтално-просторних образаца у кореографисаном фолклору; 8. бављење концептом нематеријалног културног наслеђа на пољу традиционалног плеса.

Као пасионирани теренски истраживач, готово пуних тридесет година (од 1994. године до смрти) фокусирано се бавила плесним и музичким наслеђем Срба у Банату. Као резултат ових истраживања, односно деловања на пољу културе на подручју Баната, настала су многобројна издања која обухватају монографије: *Музичка традиција банатских Срба околине Панчева* (1999), *Вокална традиција Срба у Доњем Банату* (2002), *Традиционални плесови Срба у Банату* (2012), публикована докторска дисертација под називом *Игре плесних структура. Традиционална игра и музика Срба у Банату у светлу узајамних утицаја* (2011), *Фестивал као стратегија дијалога* (2014) и *Dance, Field Research, and Intercultural Perspectives: The Easter Customs in the Village of Svinjta* (2015); затим, аудио-издања: *'Ај' на рогољ момче. Традиционалне песме Срба у Доњем Банату* (2005), *Путевима тамбуре: од срца Балкана до војевођанске равнице* (2007) и *Нова стара градска песма* (2007); и мултимедијални компакт-диск *Традиционални плесови Срба у Банату. Антологија. Етнокорееолошки теренски видео снимци* (2014). Поред наведених публикација, њена библиографија садржи импозантан број појединачних научних радова објављених на српском и енглеском језику у најразличитијим и најпрестижнијим зборницима радова и часописима, од чега преко педесет у Србији и више од тридесет у иностранству. Посебан је њен допринос реконструисању развоја етнокорееологије као научне дисциплине у Србији, а у различитим радовима нарочиту пажњу посветила је ликовима и стваралаштву Љубице и Данице Јанковић, Оливере Младеновић и Оливере Васић.

Селена Ракочевић је наставила праксу едуковања студената етномузикологије и етнокорееологије за практично извођење традиционалних плесова (у оквиру вежби етнокорееологије), коју је увела др Оливера Васић. На овај начин је задржан континуитет етнокорееолошке праксе на којој се, поред етнокорееолошке едукације у академским оквирима, заснивао и систем неформалне едукације плесача при Центру за про-

учавање народних игара Србије (данас Центар за истраживање и очување традиционалних игара Србије – ЦИОТИС).

Поље кореографисаног фолклора постало је део интересовања Селене Ракочевић паралелно са увођењем истоименог курса у оквиру Студијског програма за етномузикологију и етнокореологију на Факултету музичке уметности у Београду 2010. године. У процесу развоја овог курса, многи кореографи традиционалних плесова добили су прилику да поделе своја искуства са студентима у оквиру наставе етнокореологије. Услед пораста интересовања у домену апликативне етнокореологије, Селена Ракочевић се ангажовала у ЦИОТИС-у као оснивач и члан Управног одбора, затим као члан различитих жирија на фестивалима кореографисаног фолклора, а доминантно у склопу *Европске смотре српског фолклора дијаспоре и Срба у региону и дијаспори*, те на пројектима Савеза културно-уметничких друштава Србије. Посебно треба истаћи њену иницијативу на пољу кореографског стваралаштва, остворену у фестивалу *Српско коло* у организацији наведеног Савеза. Поред културних активности на пољу традиционалног плеса, била је оснивач и уредник World Music фестивала *Ethno.com* који је пуних десет година организовао Културни центар Панчева.

Допринос Селене Ракочевић широј академској заједници огледа се у њеном ангажовању у националним и међународним научним и стручним организацијама, као и културним и научним институцијама у земљи и иностранству. У том смислу посебно се издвајају следећа чланства и функције: била је члан International Council for Traditional Music (ICTM) и International Council for Kinetography Laban (ICKL), оснивач и члан Управног одбора Центра за истраживање и очување традиционалних игара Србије (ЦИОТИС), члан Удружења фолклориста Србије и редакције часописа *Фолклористика*, председник Програмског комитета Петог симпозијума Студијске групе за музику и плес у југоисточној Европи при ICTM-у (Благоевград, Бугарска, 2016. године), члан програмског комитета Шестог симпозијума Студијске групе за музику и плес у југоисточној Европи при ICTM-у (Сињ, Хрватска, 2018. године), председник Програмског комитета Првог виртуелног скупа Студијске групе за етнокореологију при ICTM-у (Београд, 2020. године).

Посебан допринос очувању плесне традиције Срба у Банату дала је ангажујући се у процесу уписа *малог кола* у Национални регистар нематеријалног културног наслеђа Републике Србије 2021. године, док је остварењу највиших националних интереса на пољу културне политике допринела својим радом на остварењу уписа *Кола – традиционалне народне игре у Србији* на Унескову Репрезентативну листу нематеријалног културног наслеђа човечанства 2017. године.

Раскошна биографија Селене Ракочевић сведочи о њеној јединственој страсти у научном бављењу традиционалним плесом и музиком. Сабрани научни доприноси, као и представљен стваралачки опус и професионални делокруг чине неодвојиви део њене личности која у историји хуманистике на овим просторима има посебно место. Педагошки приступ Селене Ракочевић подразумевао је препознатљив начин рада са студентима и заснивао се на перманентном преношењу знања и сталном мотивисању младих за бављење науком како у току студија, тако и након њиховог завршетка. На овај начин, подједнаким ангажманом у науци и педагогији на академском нивоу, ова универзитетска посленица је, иако прекинута на врхунцу академске каријере, обезбедила себи вечан живот кроз деловање будућих генерација научника.

доц. др Здравко Ранисављевић
Факултет музичке уметности
Универзитета уметности у Београду
Е-пошта: ranisavljevicz@yahoo.com

Примљено: 3. 10. 2022.
Прихваћено: 14. 10. 2022.